

Štev. 9.

V Ljubljani, dne 1. maja.

1886.

Prebiral sem „pratko“.

Prebiral sem veliko „pratko“,
Svetnikov sem bral imenik,
Tam bilo imé pri imeni,
Tam stal pri svetniku svetnik.

Veliki so bili in mali,
Ta črn, a tam oni rudčč, —
Ta bil že za živa je skrômen,
A oni že nekđaj sloveč.

Dolg sprêvod se vîl je pred mano
Najrâznejših let in stanóv,
Zastopniki raznih jezikov,
Zastopniki raznih rodóv.

Zastopan bil národ je slednji,
Med njimi še črni murín; —
Le ti, o moj národ, moj národ,
Bil nisi zastópan edín!

Če drugi imajo svetnike,
Ti si pa **narod-svetnik**,
Preganjan, zatiran od vékov:
Največji svetník-mučeník!

Mar têbi, kot zemeljska sreča,
Zaprto je tudi nebó?
Saj vendar ti, ljudstvo nesrečno,
Najboljše si vedno biló!

A če ne proslavlja te „pratka“,
Naj to te ne žali nikár;
Če svet te je zâbil in cérkev,
Ni zâbil te nêba vladár.

Od čed in od pluga tisóči
Ti Večni je k sêbi pozvâl,
In góri v najvišjih nebesih
Najlepše jim stole odbrâl,

Več tvojih na nebu pač biva
No z drugih rodóv in plemén;
Jaz slavo pa javljam ti êno,
Ki národ je nima nobén.

S. Gregorčič.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Tomaž Ručigaj je posadil minih za mizo, dijaku pa je odkazal mesto na klopi tik vrat govoreč:

„Za vrata sedi, dečak, in poslušaj, kaj bodo pametni možje govorili! Ne štej nama žlic pred ustmi in čakaj ponižno, dokler ne pride z ostanki vrsta na te! Ali niso to pošteni nauki, ki mu jih dajem, sveti oče?“

Vid je sedel za vrata.

„Nauki so dobri, capitano, a saj poznate mlado kri. Preleta se rada in teško tiči na enem in istem mestu! Kaj, ko bi mu odsekali kos kruha ter ga spodili potem na dvorišče ali pred grad, kjer naj počenja, kar se mu ljubi! Tudi ni da bi otročaj poslušal vsako besedo, ki jo spregovoré odrasli možje. Ni li to tudi vaše mnenje, capitano?“

„Capitano“ Ručigaj se je čutil močno počaščenega po novem naslovu. Z velikim nožem je odrezal mogočen kos od hleba, ležečega na mizi.

„Tu imaš, dečak, in jej! Potem pa stori, kar ti je ukazal sveti oče! Poljubi mu roko in odrini!“

Vid je pristopil ter poljubil minihu roko. „Malo okrog poglej! govoril je letá, in malo se odpočij! Kaj takega ne boš skoro doživel, da bi ti bil Turjaški grad na stežaj odprt. Vsak kamen preglej in v spomin si ga zapiši! Vsak kamen pripoveduje o slavi mogočnega Turjaškega rodu, katerega naj Bog blagoslovi! Odrini in imej odprte oči, da ne boš nikdar pozabil, kdaj ti je naš capitano dodelil ustop v ta preslavni grad!“

Dijak in vitez sta se ujela s pogledi, in zadnji je bil prepričan, da mu bode mladi tovariš pazno ogledal grad in njega posebnosti.

Komaj je bil dijak zapustil sobico, odprl je Tomaž Ručigaj omaro v steni ter iz nje uzel veliko majoliko, polno vina.

„Danes sem sam domá, santo padre, in lahko se malo oddahnem. Vse je šlo cesarja gledat, a jaz sem ostal doma. Kaj mi če cesar, ko sem se vender že tolikokrat bojeval v armadah, katerim je zapovedoval sam cesar! Kje so časi, kje so časi, tisti časi!“

Nalil je vina v kupo ter jo na hip izpraznil. Tudi minihu je nalil.

„Kisla je kapljica, santo padre, a če vam rečem, da še take nimam vsak dan, ne bode mi hoteli verovati!“

„Ni mogoče!“ začudil se je Solnce.

„In vender je tako, sveti oče, pritrjeval je Tomaž Ručigaj. Kadar je oskrbnik doma, tedaj pretekó tedni in tedni, da dobim kaj moče v grlo! Ej naša gospoda je nehvaležna gospoda. Dokler si mlad in trden, hoče, da se pehaš in trudiš za njo, da ti jezik moli iz ust, kakor psu o vročini. Če pa ostaraš, pozabijo te lepo, prav kakor tudi pozabijo na starega psa!“

„Res je tako, dejal je minih, a mene vender veseli, da sem vas spoznal danes, senjor capitano!“

„To je še moja edina tolažba, da pride časih kak pameten človek k nam, ki ni tak, kot ta kisela gospoda! Zarad nje se mora človek vedno jeziti ali pa greh delati!“

„Ha! ha! smijal se je kapucinec, vi morate za svojo gospodo tudi greh delati! Kaj mi ne pravite? Ta je pa smešna, capitano!“

„Nič smešna, santo padre! Resnična in pravična je! Ko bi vam jaz hotel vse povedati!“

Umevno je, da je Tomaž Ručigaj ves ta čas prav pridno pil in da se mu je pričelo na licih žareti, kakor se žari gorovju pred ustajajočim solncem. Vitez Solnce je z radostjo opazoval, kako je Tomaž Ručigaj vedno bolj v pijanost gazil, in bil je prepričan, da se bode temu zvestemu slugi turjaških grofov jezik razvozljaj, tako da bode morda vse zvedel, kar je hotelo njegovo kipeče srce zvedeti.

„Tako stari in zvesti služabniki, pričel je, kakor ste vi, capitano Tomaž, zvedo marsikaj, kar se godi v hiši, v gradu in kar tlači gospodu srcé in dušo!“

„Istina, istina! padre, gonil je Ručigaj. Marsikaj vem, o čemer bi vedelo mične reči pripovedovati kamenje v teh zidinah. He! he! Ali poznate tisto kislico, tisto bledolično stvar, tistega Jurija Ljudevita, ki Turjačane spodjeda ter jim manjša imetje? He, poznate li ga, santo padre?“

„Poznam ga!“

„Koliko je ljudi, ki vedo, kako je ta žival na svet prilezla? He, povejte mi, koliko jih je, santo padre! Veste li vi, kako je Jurij Ljudevit na svet prišel!“

„Ne vem.“

„Vidite, ne veste! In ste vender svet in učen mož. Tomaž Ručigaj pa ve, he, he, he!“

„Čul sem že, da ste uživali zaupanje gospodov Turjaških, senjor!“

„Da! da! sveti oče! Ko smo stali v boji proti Benečanom, bil sem z Janezom Vajkardom na Goriškem. In lahko zastavim svoje življenje, da ni imel nikdo gospodov lepšega orožja in ne čednejšega konja, nego ga je imel premilostivi Janez Vajkard. Tako vestno sem mu snažil orožje in konja. In še tako dobro vem, kako je bilo! Mladi gospod je imel tiste dni ognjevitega turškega konja, ki so ga bili hrvaški prekupci kupili pri paši v Bosni. Vsako dlako so mu bili z zlatom plačali. Vrag je tičal v ti živali. Če nisi pazil, takoj ti je ril z gobcem v meso in s kopiti je sekal po tebi, da so se kar iskre kovale! Nekdaj me je vsekal čez koleno, da je vse zateklo in da nisem mogel mesec dni rabiti noge. In še sedaj me trga po tistem mestu! Ako se hoče vreme izpremeniti, tedaj mi je vsikdar, kakor bi se mi sprehajalo žareče železo po starem mesu. Toliko smo trpeli, santo padre, za te ljudi, in sedaj so nas pozabili, popolnoma pozabili.“

Tomaž Ručigaj je pričel jokati, kakor imajo to navado stari pijanci.

„V kot so nas vrgli! A mi smo trpeli za nje, santo padre! In to ni malenkost!“

„Naš gospod Bog ne bode napravljaj razločka med grofom in beračem! tolažil ga je minih.“

„Kaj, zakričal je oni, kdo vé! Malo mu je verjeti! Čemu pa je potem ustvaril grofe in berače? Čemu ni ustvaril samih grofov? He? to vas vprašam, jaz Tomaž Ručigaj!“

„Pregrešno govorite, senjor capitano!“

„Pregrešno! pregrešno! Saj se kesam, sveti oče, saj se kesam!“ — Stari pijanec je padel na kolena — „Tu vidite, kaka zver postane človek, najboljši človek, če ga zapró v tak kurnik, kot je ta preklicani grad! Najboljši človek se premeni v zmaja, če mora dan za dnevom gledati to plesnivo zidanje. Poglejte me, kak sem. A sem podoben človeku? Gotovo nisem! Ko bi me bili nekđaj poznali, ko nas je še vodil Johannes Wörth, ter smo se na bistrh konjičih drvili po tolstih porenskih krajinah, pili vino in poljubljali dekleta, to bi vi strmeli in se čudili, da je taka izprememba mogoča. Takrat sem bil mož, da je don Montez večkrat pravil, da jih ima malo takih pod svojo zastavico! Danes sem pa ženska, stara, slaba ženska, in skrbi me, kaj bo na onem svetu!“

Zopet je pretakal solze. Vmes pa je junaški pil, da je vidno ginilo vino iz majolike na mizi.

„Toliko vam povem, sveti oče, če bom na onem svetu gorel v večnem ognji, gorel bom zaradi svoje gospode. Ona se bode pa morda po nebeških višinah sprehajala ter uživala božjo milost. A jaz se bom kahal v hudičevem kotlu, kakor zaklana kokoš. Carar am bo!“

Škripal je z zobmi in tiho sam pri sebi klet. „Videti je, da vam nekaj dušo teži, capitano, in za take prilike je najbolje, če svoje srce olehčate ter se spoveste služabniku božjemu.“

„Res je, duhovni oče, velika skala leži nad mojim srcem in po spovedi hrepenim kakor jelen po vodi. Ni-

sem tak hudobnež, kakor se govori. Oj sveta Marija, ti me napolni s pravim duhom, in prav ti si mi danes poslala tega pobožnega moža, da reši Tomaža Ručigaja peklenskega ognja!“

„Naša sveta vera ima za vsako pregreho svojo tolažbo. Ni je pregrehe, da bi se za njo odpuščanja ne dobilo.“ Vitez Solnce je govoril te besedo s pobožnim naglasom.

„Ej saj stvar končno tudi ni tako grozna, da bi me moral zaradi nje Lucifer gristi!“ Videti je bilo, da si Tomaž Ručigaj ni upal prav na dan in da se je že kesal, da je sploh zašel na to polje.

„Vender bi vam svetoval, da se spoveste, capitano. Potem imate vsaj belo dušo in smrti se vam ni bati!“ Tako mu je prigovarjal minih.

„Smrt je zmiraj huda. Don Montez nam pa je večkrat dejal: Spoved je zadnja! spovejte se takrat, kadar vam tiči svinčenka v drobu in niti trenotek ne poprej. To je španjolska navada!“

„Pregrešna navada je. Bog daj, da se ne bodete kesali kdaj, da ste se ravnali po nji, senjor.“

Vitez Solnce je utihnil ter nabral obraz v tožne gube, kakor bi mu velika boleost stiskala srce, da je staknil tako trdovratnega grešnika. Tomaju Ručigaju se je pričelo tajati srce.

„Vraga, kaj se tako držite, kakor bi imeli poln trebuh pelina, santo padre! Saj res ni nič. Tam gori je mlada ženska in drugega nič. Kdo pa nima rad mladih žensk? He! padre santo!“ —

(Dalje prihodnjič.)

Cvetje.

Zasínolo je zópet mladolétje
Trosèč po zèmlji mládi písan cvét,
In lahnokrílih tíčev zvonko pétje
Z milóbo pólni široírni svét.

Nevidno zlóbnim jaz ljudém
Ljubézen zá te v srci nósim,
Velí ponòs mi, da ne prósím,
Zató trpím otóžen, ném.

Mobláčno, deklè, ozri se nebó,
Ko síla besnéča rásája vihárja,
Ko gròm bobní in strela udárja
In líje dèž na cvetóčo zemljó.

A tudi v vrtu môje pojezíje
Pomládi jáсне zažarél je dán; —
Le tèbi, déva, óndi cvétje klíje
In tèbi skrómni sópek ta je brán.

Enáko pač mogóčni hrast
Vihárja bésnosti kljubúje,
A črv, ki mu v stržèni kljúje,
V brezúpno tréšči ga propast.

Ah, žitno poljé in ravníne cvetné! —
Pač mnógo se cvétje nocój bo osúlo
In mnógo nadéj po vódi bo vsplúlo
In mnógo srcé bo tesnílo gorjé!

Pa kaj, če to cvétje uvéne nocój! —
Krasnéjšo róžo skríva zatíšje,
Molíva, da ne porázi píš je,
Saj róža ta — dóm je tvój in mój!

Fr. Gestrin.

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Jo pripovedovanje ogrskega Juda sem poslušal na vso moč pazljivo. Odkrilo mi je gibanje, o katerem so molčale vse meni znane knjige in novine. Kar sem zvedel, zadovoljilo me je neizmerno radi tega, ker sem želel iz vse duše fiasco Nemcem in njih preroku Bahu, ali ob enem mi je napolnilo srce z grenkim čutom tožnosti in sramovanja, ker sem pomislil, kakovi politični bogci, kilavci in zanikarniki smo, primerjajoči se k korenjaškemu Mažarjem, mi južni Slovani. Baš v Toplicah sem videl mnogo preočitnih vzgledov sramotne naše popustljivosti in mlačnosti za narodno čast in narodne svetinje. Med stalnimi gosti in nedeljskimi prihodniki je bilo dovolj hrvaške in morda tudi kaj slovenske gospode, ali pomenkovali so se s tujci in med sabo z redkimi izimki tako dosledno po nemški, kakor da bi se bili porodili tamo kje med Renom in Vezero, ne pa med Dravo in Adrijo. Jako sem se torej obveselil, ko je zastaven, elegantno opravljen gost poklical služabnika po hrvaški. Mladič mu veli: Prosim, da bi govorili z mano po nemški, ker ne znam vašega jezika. Gospod ga prav dobro ošteje, da se je predrznil priti v službo na Hrvaško brez znanja deželskega narečja. Izkušnja uči, da domoljubje najprej seznanj in sprijazni rojake. S starim gostom sva se jela razgovarjati in sva si ostala vse popoludne nerazdružna tovariša. On si je prišel iz Zagreba lečit slabe, boleče kosti. Zval se je Popović. Bil je trgovec in menda pravoslavne vere. V pomenku je dejal večkrat: mi Srbi ali je rabil tudi druga imena n. pr.: Mi Iliri, mi Hrvati, mi Slaveni, mi južni Slaveni. Dandanes zdelo bi se mi kaj takega jako čudno, ali za Bahove dobe je izginila vsa nasprotnost med Hrvati in Srbi. Obe imeni sta se spoštovali jednako. Skupna beda je privedla ude obeh ver pod isto zastavo. Med sotrudniki, ki so podpirali z dopisi svojimi leposlovni zagrebški „Neven“, nahajamo tudi sloveče pesnike srbskega rodu. Ko sem povedal Popoviću, kaj mi je pravil ogrski Jud, in ga vprašal, če misli, da mu se more verjeti, rekel je živahno, nasmehnivši se: „More — more! Resnico besed njegovih vam potrjam tem lažje, ker sem popotoval večkrat po Ogrskem. Na videz nimajo Mažarji z Jugoslovani nič zajedniških interesov in čutov, prav za prav pa so nam vendar najzvestejši in najkoristnejši zavezniki proti najhujšemu našemu sovražniku Nemcu. Germanija ne more več prehraniti vseh svojih otrok, treba jim se seliti v menj ljudovite, tuje dežele. Severni in zapadni Nemci vró v Ameriko, južni in vshodni rinejo k nam, še veliko bolj pa na Ogrsko. Morda ste se sami uverili ali ste vsaj čuli, kako silno so nam že poplavalili hrvaška mesta. Še mnogo slabše je v Slavoniji. Tamo se naseljujejo ne le v mestih in trgih, ampak tudi na kmetih. Ali ta pritisek bi bil še stokrat močnejši in nam pogubnejši, da nemškega navala ne zadržujejo Mažarji. Ugled, blesk in raskoš njih aristokracije in bahaški ponos njih inteligencije zaslepil, omamil in očaral je tako silno proste in na pol omikane nemške doseljence, da bi se najrajši kar precej odkrižali svoje narodnosti in se na jeden skok utopili v mažarstvu. Otroke

svoje dajo poučevati, kolikor je le mogoče, na mažarskem jeziku in v mažarskem duhu. Slišal sem na svoja ušesa nemške očete, ki so se hvalili in veselili, da jim sinovi nečejo govoriti nič po nemški. To je za nas medle Jugoslovane jako važno in radostno. Pomažarjeni Nemec nam ne bo nič nevaren, ker ne bo silil dalje med nas. Ostal bo doma v ogrskem svojem mestu, zloglasni Zug nach Osten und Süden ga ne bo mikal, ker bi ga ločil od doseženega idejala. Da stanuje tamo, kjer so Mažarji, kak slabejši rod, bila bi se ogrska mesta že ponemčila in Tevtoni bi drli zdaj iz njih kupoma med Srbe, Rumunje in Bolgarje. Mažarska ograda nam je omogočila, da smo začeli tudi mi uspešno razvijati svojo trgovino, svojo obrtnost in svoje meščanstvo. Ponosno se smemo ozirati na rastoči svoj Belgrad, Novi sad, Kragujevac, Sombor, Kikindo, Bečkerek in na mnoga druga razcvetajoča se jugoslavenska trgovišča in središča narodne kulture. Jedro tuje imigracije je obtičalo v mreži mažarskega pajka, ki ji je izpil nemško kri in nemške možgane. Posameznih doseljencev pa se ne bojimo, ker smo se že toliko okrepčali, da ne morejo tekmovati z nami ni materijalno ni duševno. Brez Mažarjev bi dihali Hrvati in Srbi mnogo težje, ker bi se pridrvilo k nam ne le nekoliko tisoči, ampak več sto tisoči nemških trgovcev, obrtnikov in oratarjev. Mi bi izgubili potem skoro vsako upanje ohraniti mestom svojim slovanski značaj in duh, ki je njim in vsemu našemu narodu tolikanj potreben.“

S takimi in še mnogimi drugimi razlogi mi je dokazoval poštenjak Popović zajednico, ki veže južne Slovane z Mažarji. Jaz se nisem hotel ž njim pričkat, ker sem bil vesel, da sem se nameril v Toplicah vendar jedenkrat na moža, s katerim sem se mogel razgovarjati po domače in v slovanskem zmislu. Nekaterere reči je morda pogodil, sploh pa so mi se zdeli nazori njegovi preveč optimistični in megleni. Kadar bo ogrsko pleme pomažarilo Nemce in mesta, podvojila se mu bo moč, ž njo pa tudi napuh, silovitost in grabljivost, in Slovani se mu bodo ubranili še veliko mučnejše in težje nego doslej.

Na konci šolskega leta nisem vedel, če bi šel „počivat“ domov na Kranjsko ali pa bi se naselil za dva meseca v kakem prijaznem, deželskem kraju na Hrvaškem, da se seznanim korenito z življenjem in nravi hrvaških kmetov. Muzler mi je dejal: Pojdite v Vinico k župniku F. Razven dražestne okolice najdete tamo društvo, da si boljšega ne morete želeti. Župnik je iskren narodnjak in o počitnicah dohaja k njemu zagrebški profesor V., s katerim se boste gotovo dobro bogali in zabavljali. Zahvalivši ravnatelja svojega za ta svet in dobivši od njega priporočilno pismo, mahnem v nedeljo zjutraj peš proti nedaleki Vinici. Župnik me je sprejel jako prijazno, ali moji želji ni mogel ustreči, ker je imel premalo prostora v stanovanji svojem. Rekel mi je: Bo mi drago, ako ostanete pri meni, dokler pride prijatelj V., potem pa vam ne bom mogel več služiti, ker se bova morala še midva stisniti. Na noben način pa vas ne pustim danes od sebe. Zbralo se bo pri meni mnogo ljubih prijateljev,

ki bodo gotovo tudi vam ugajali. Viniški župnik je praznoval tisti dan ne vem ali proščenje ali nekako godovanje. Prišli so na obed vsakovrstna gospoda iz obližja, duhovniki, učitelji, občinski, grajski in državni uradniki in služabniki. Nahajal sem se med samimi neznanimi ljudmi, ali v gostoljubni Hrvaški ne dela to človeku nič sitnosti in puščobe. V veselem društvu pri sladkem vincu sklene se hitro ne le površno znanje, ampak marsikdaj tudi trajno prijateljstvo. Ostali smo za mizo „poleg navade stare“ do trdne noči. Ta pot sem moral izprazniti jako junaško dobrodošlico. Jemala je dober polič! Vender mi ni nič škodila, kajti sem, pričakujoč to nakazo, pil prej in pozneje več vode nego vina. Družčina mi je bila popolnoma po volji, ker je gorel v vseh njenih udih še tisti sveti ogenj, ki je dvignil l. 1848. hrvaški narod na obrambo domovine in kaznovanje nesramnih njenih sovražnikov. Tudi v Vinici se je zapela nekatera burna davorija in se napilo brez broja zdravic značajnim narodnim borilcem. Ali o Gaji in Jelačiću se ni molčalo diplomatski, kakor pri g. Mirku. Ostre zabavljice so se

usipale na ónega radi „Narodnih Novin“ in neznanske njegove strahopetnosti ali lahkomišelnosti. Tudi „Held“ Jelačić je dobil mnoge, prav gorke pljuske, da je hotel hlapčevati rajši grobokopom svojega naroda, nego si ohraniti pošteno zaslužen slavo, poverjenje in ljubezen rojakov svojih, odrekši se oskrunjenega banskega dostojanstva. Zagovarjal ga je jedini župnik, trdeč in to gotovo po pravici, da bi se postopalo brez bana Jelačića še veliko grje in huje z malim, po tolikih žrtvah povse oslavljenim hrvaškim narodom. Družbi sem se brzo prikupil, ker sem govoril pismeni hrvaški jezik pravilno in že brez izpodtike. Približal mi se je zdaj ta, zdaj oni gospod in mi ponudil bratovščino. Število mnogobrojnih mojih hrvaških bratov se je pomnožilo ta dan zopet za kakih osem novih. Zadnji gostje so šli domov še le okoli polunoči. To se ve, da sem spal jaz pri župniku. Drugi dan po zajutreku sem se vrnil v Varaždin, kjer sem sedel na poštni voz in se odpeljal na počitnice v predrago svojo slovensko domovino.

(Dalje prihodnjíč.)

K poglavju: Národna cerkev.

„Vsak jazyk ispovéstsja Bogovi.“
Rimlj. 14, 11.

Tem ko se pri nas sedaj razpravljajo razna vprašanja národnostna, izprožila se je zadnji čas tudi beseda o národni cerkvi. Stvar se je razmotravala že, kakor umevno, z različnega, da uprav z nasprotnega stališča. Povod temu je znan; a o prepirajočih se strankah moglo bi se pač tudi le reči: Ilicos intra muros peccatur et extra.

Govoreč tudi mi tu o „narodni cerkvi“, treba nam je najprej omeniti, da mi iste ne mislimo v pomenu šizmatiskem, kakor je ruska in srbska cerkev, takozvana pravoslavna, v razkolu; tudi ne v onem zloglasnem pojavu, v kakeršnem je nemškonacijonalna in tako imenovana starokatoliška cerkev, istotako v ločitvi od Rima. Nego z národno cerkvijo razumevamo mi tu cerkev v jedinstveni zvezi z apostolsko stolico in pod vrhovno oblastjo papeževo, tedaj prav katoliško, a z národnim jezikom v liturgiji ali službi božji — A takšna je bila katoliška cerkev od nekdam in je mnogo še dandanašnji narodna cerkev.

Poglejmo malo v zgodovino, to „pričo časov“ in „luč resnice“, kaj nam ona javlja o našem predmetu.

V Dejanjih Apostolov XV. 28, 29 čitamo: „Dopadlo je namreč sv. Duhu in nam, nijednega bremena več ne nakladati vam, razven teh potrebnih rečij: Da se zdržujete molikom darovanega in krvi in udavljenega in kurbarije.“ To je bil sklep cerkvenega sveta apostolov in starejšin, v Jeruzalemu zbranih, gledé izpreobrnencev v Antijohiji, Siriji in Ciliciji, katere so nekateri učili, da se morajo obrezovati in izpolnjevati postavo Mojzesovo. Tako so tedaj že apostoli med pokristjanjenimi Judi in pogani bili primerno dopustili znatne razločke ter so s tem uložili temelj različnemu obredu („diversitas rituum“) pri istem nauku („unitas dogmatis“); ali z drugimi besedami: že apostoli so priznali posebne narodne cerkve,

katere so v nauku (dogma) med seboj zjedinjene, v vsem ostalem, torej v jeziku in ustroji, kratko v obredu (ritus) pa se urejajo po svojih, istotako od Boga danih ter zato nedotakljivih nazorih in potrebah narodnih.

Dokler je rimsko cesarstvo s poganskimi svojimi uredbami kristjanstvu sovražno nasprotovalo, torej tja v IV. stoletje, tako dolgo se tudi na kakšno drugačno ustrojbo cerkve Kristove ni moglo niti misliti, nego li na ustrojbo národno. In ta je nedvojbeno jasno izražena v tako imenovanih Canones Apostolorum, nastalih v II. — IV. veku, bržčas v Siriji, kjer se je v kan. 34. vladikam jednega in istega národa, εἰς ἓν, ukazuje, da vladiko matere cerkve (metropolitkega vladiko) priznavajo kot glavo (κεφαλή); tedaj že v dobi, ko še ni bilo takozvanih arhiepiskopov, eksarhov, patrijarhov itd. nego samo le episcopi t. j. škofi ali vladike. — Tudi I. ekumenski koncil v Niceji leta 325. omenja v kan. 6. té davne navade, po kateri imajo taki metropolitki episkopi — vladike prvotnih cerkev — posebne pravice sodnosti, imenoma metropolit Rimljanov v Rimu, metropolit Koptov v Aleksandriji in metropolit Sirijancev v Antijohiji in drugih narodov, dočim kan. 7. istega cerkvenega zbora zahteva posebno častno pravo samo le za vladiko jeruzalemskega kot časoslovno prvo stolico apostolsko.

Tako je torej katoliška cerkev v prvih stoletjih dobe svoje pazila na narodnost pojedinih narodov, t. j. katoliška cerkev je od začetka bila povsod uprav národna cerkev. In taka narodna cerkev je bila in je še dandanašnji — ista rimska. Krist Vzveličar naš in njegovi apostoli namreč niso učili in maševali v latinskem, nego v hebrejskem ali zaprav sirsokaldejskem jeziku, kateremu se je sčasoma v liturgiji pridružil jezik grški, v katerem je tudi bilo spisano blizu celo sveto pismo novega zakona. Ta grški jezik pa je bil v oni dobi znan ne samo v pravi Greciji

ali Heladi, Mali Aziji in Egiptu, temveč je bil razširjen in celo v rabi tudi v Italiji; da v južnem delu Italije, „Graecia magna“ imenovanem, bila je grščina negovana in čislana malodane kot domač jezik ter je tudi sv. apostol Pavel svoj list Rimljanom pisal grški. A vendar je rimska cerkev izvorno grškovzhodno opravo zamenila s strogo navadno romanskozapadno, vsprejemši za službo božjo in sploh cerkveno porabo jezik latinski ter tudi druge od prvotnih jutrovske povse različne navade in uredbe kristjanske po ukusu večernih dežel, osobito italske. No seveda je potem Rim, kakor v svetni tako v sveti vladi na zapadu povsod uvel svojo latinščino kot jezik državni in cerkveni.

Ko so se vendar pozneje v isti, za romanska plemena povse narodno označeni cerkvi rimski nekateri vzdignili zoper slovensko po Cirilu in Metodu osnovano cerkev narodno, tedaj sta sv. blagovestnika slovenska, kažoč na toliko zares veljavnih in tudi zakonito priznanih posebnih cerkev narodnih na vzhodu, ovrgla vse modrovanje dotičnih Rimljanov o treh jezikih v nadpisu na Križi, — po katerem bi samo hebrejski, grški in latinski jezik imel v cerkvi Kristovi pravico — tako temeljito, da sta dva papeža zaporedoma, Hadrijan II. in Ivan VIII., slovesno odobrila in potrdila slovenščino za cerkveni ali liturgijski jezik, in je poslednji Metoda povzdignil tudi za nadvladiko posebne narodne cerkve slovenske v Panoniji in Moravski. Da, S. Ljubić (v. Ogljed. knjiž. poviesti jugoslav. I. 309) še celo trdi, da je papež Ivan VIII. tedaj ono pravo, namreč porabo slovenskega jezika v cerkvi pri službi božji, podelil uprav vsem Slovenom, a ne samo Moravljanom in Panoncem. Tó — pravi isti — dokazuje to, kedar ste Bolgarska in Srbija, kjer je jezik cerkveni vedno bil staroslovenski ali Rima se držali ali se ž njim dogovarjali obnoviti staro zadrugo, da nikdar Rim ni niti dvojil o tem pravu njihovem, a kamorli zahteval, da ga se odrečete.

Kakor se torej zapadni Romani pri službi božji zadovoljujejo z mrtvim jezikom latinskim in zjedinjeni Grki v liturgiji z mrtvim jezikom starogrškim; uprav tako bi tudi vsi katoliški Sloveni bili zadovoljni z mrtvim jezikom staroslovenskim kot bogoslužnim, do katerega imajo itak svoje dobro pravo, pa ne bi zahtevali svojih sedaj živečih in res zmeraj izpreminjajočih se narečij. A da je staroslovenščina v istini tudi današnji primerna za jezik bogoslužni, da bi torej tudi Sloveni lahko imeli narodno cerkev, ne da bi se zaradi tega morali odcepiti od Rima: temu so nam

glasni in jasni dokaz uprav rimskokatoliški Hrvati v Dalmaciji in Primorji, pa grškokatoliški Rusi, Srbi in Bolgarji s slovensko liturgijo, ter istotako katoliški Rumuni, Armenci, Sirijanci, Arabi, Maroniti itd., kateri vse bogoslužje vršé v svojem narodnem jeziku, od rimskih papežev jim že davno priznanem. Vsi ti imajo svojo posebno cerkev narodno, a so vendar v jedinosti s papežem rimskim in pod njegovo vrhovno oblastjo.

„Cerkev — piše učeni mašnik frančiškanskega reda, č. o. Stanislav Škrabec (v Cvetji z vrtov sv. Frančiška 1885. 3.) — cerkev je že pred tisoč leti Slovenom odobrila slovenščino za sveto mašo in vsa cerkvena opravila; cerkev torej ni kriva, ako se še zdaj ne moremo odtrgati od ljube latinščine. Cerkev je tudi v najnovejšem času v preslavni okrožnici Leva XIII. zadosti jasno ponudila ponovljenje naše stare pravice; cerkev ni kriva, ako je mi nočemo umeti. Siliti nas Rim ne more, sicer bi moral tudi Hotentote in Zulukafre in tiste, ki ne znajo do pet šteti. Tisti zelotizem pa, ki misli, da ni katolištva brez latinštva, sodim, da sem po pravici imenoval nemšo zel.“ — Zato pa nam je res nedoumno, kako so celo nekateri duhovniki naši, inace vrli domorodci in rodoljubi, še vedno zoper slovensko liturgijo! Wichingom našim in Richbaldom se sicer ne čudimo, kajti njihovi nazori in nameni so nam le predobro znani; ali nikakor ne moremo pojmiti dotičnih Klementov, Naumov, Angelarjev, kateri nam poučujejo narod in pišejo knjige, a veličij božjih nečejo govoriti v svojem jeziku . . . .

Slovinci, ponavljamo, imamo do svojega staroslovenskega jezika kot liturgijskega tisočletno zakonito pravo, dano nam od vrhovnega cerkvenega poglavarja rimskega papeža. In to, pravično pridobljeno in ne po svoji krivdi oškojeno pravo hočemo in tudi moramo mi vselej in povsod naglašati in braniti nasproti vsem protivnikom našim, kakor zvananjim tako znotranjim! Po vzgledu hrvaških svečnikov, med njimi prvosvečenika, dike jugoslovenske, zahtevajmo torej, duhovniki slovenski odločno nazaj, kar so nam uzeli baje prijatelji in dobrotniki: Nemci in Mažarji! Uzajemno in zložno ter brez strahu delajmo za starodavno našo uprav narodno cerkev: za slovensko liturgijo pod pokroviteljstvom rimskim!

Slovenska liturgija, ali recimo, slovenska narodna cerkev v naznačenem zmislu, najslavnejše je delo vse-slovensko. Res le ona sama more Slovenstvo združiti!

Slovenski duhovnik.

Zgodovinske črtice

o „Slavjanskem društvu“ v Trstu.

(Sestavil in 7. novembra 1885. v tržaški čitalnici govoril Lovro Žvab.)

Kako važno je 1848. leto v obče za vse narode, ni mi treba razkladati čestitim poslušalcem (čitateljem). Ona plemena, ki se poprej niso mnogo ali nič zavedala, vzbudilo je splošno naudušenje; spoznala so, da kakor vsaka posamična oseba, ima tudi narod uzvišen smoter, višji namen, nego li da samo tava po

temi, da životari, da trpi. Izobražen človek ne skrbi le za vsakdanjo korist, ne išče tešila samo svojim telesnim potrebam, ne mre le za vednim gmotnim dobičkom, — prosvetljenemu, bistrournnemu možu je tudi druga svrha, da se trudi napojiti svoj žejni duh z onim duševnim pitjem, ki mu utolaži vse notranje sile. Kakor človek, tako narod!

Leto 1848. je vzdramilo zaspance, kimavce in dremčine, razsvetlilo je najtemnejša zatišja, najbolj skrite kote.

Narodni ponos slovanski se je začel dvigati tudi v Trstu, razprostrl svoje krepke peroti in vzletel k višku. Rodoljubi so se čedalje bolj spoznavali, bližali se drug drugemu, shajali se in si segali v roke: vsi tržaški Slovani so si bili bratje, skupili se v jedno zvezo in ustanovili si „Slavjansko društvo“.

Nadejem se, da kakor je mene želja gnala, zvedeti kaj o tem važnem zboru, tako želite tudi Vi, spoštovana gospoda! vsaj površno znati zgodovino neke danjega slovanskega razvijanja v tem mestu.

Po dolgem iskanji se mi je posrečilo znositi iz raznih slovenskih in vlaških tedanjih novín nekoliko gradiva, iz katerega lahko spoznamo, kakšna je bila ta duševna zgrada.

Po vseh večjih mestih, koder prebivajo Slovani, utemeljevala so se 1848. leta društva z različnimi imeni:

v Ljubljani je živel „Slovensko društvo“, v Pragi „Slovanska Lipa“, v Zagrebu „Slavenska Lipa“, v Gradci „Slovenija“, v Celovci „Slovensko društvo“, v Gorici „Slavjansko bralno društvo“; in celó v Parizu so se domoljubi zjediniли ter osnovali si „Société slave“.

Ni čudo zatorej, ako čitamo v ljubljanskih novinah, imenovanih „Slovenija“ 1848. l. (na 95. strani) iz Trsta dopis z 18. septembra, ki pravi: „Kakor je trdno upati, se bode tukaj v kratkem ustanovilo slavjansko berilno društvo; da bi utegnilo silno koristno biti, to je očitno, ako se pomisli na veliko množico tu prebivajočih Slavjanov, na slavjanski bližnji svet in na uzajemnost med Slovenci, Dalmatinci in Istrani.“

24. oktobra nam „Slovenija“ (131. str.) pripoveduje: „iz Trsta zvemo, da se je tam slavjansko društvo ustanovilo in da je slavni naš Koseski starešina ali predsednik izvoljen.“ — Enako vest nam prinašajo tudi „Novice“ (1848. l. 1. novembra na 186. strani).

„Slovenija“ objavlja 14. novembra (na 155. str.) povabilo v slavjanski zbor v Trstu*): Mnogi v Trstu živoči Slovani so se dogovorili društvo zložiti, v katero more stopiti vsak Slovan brez razločka, ne glede

*) Jezik v slovenskih navodkih je malo promenjen.

iz katere strani sveta in kakšnega je narečja. Namen ima: 1. vzdignoti Slovanstvo v Avstriji kolikor je moči na višjo stopinjo izobraženja na podlagi svobode, enakosti in bratinstva; 2. varovanje in bramba ustavne pravice po pravili enakosti vseh narodov v Avstriji; 3. uzajemnost, približanje v jeziku in sporazumljenje vseh vej velikega slovanskega debla; 4. podpiranje edine cesarske države in ustavnega prestola. — Zato se vabijo vsi Slovani in prijatelji Slovanstva v Trstu in zvonaj Trsta, da bi stopili v Slavjanski zbor in da bi pristop na priloženem listu potrdili sè svojim podpisom.“

Razven tega je v vlaškem tedaj v Trstu izhajajočem časniku „Diavoletti“ čitati (na 105. in 106. strani) še nastopno:

„Per raggiungere questo quadruplice scopo, i membri della societa determinarono quanto segue: a) Di tener radunanze in un locale appositamente destinato. b) Di provvedere il detto locale giornalmente di gazzette e scritti periodici in tutti i dialetti slavi, come pure dei più importanti giornali nelle altre lingue qui parlate, di buone carte geografiche e di dizionari slavi. e) D' influire possibilmente sulla coltura dei loro confratelli slavi in questa provincia. — Tástochè saranno firmati 200 soci qui domiciliati, si determinerà in seduta plenaria, se l' assemblea abbia da costituirsi in Società di lettura, oppure in Casino colle già spiegate tendenze. Trieste 24. ottobre 1848. Il Comitato dell' unione slava in Trieste.“

(Slovenski: Da bode moči doseči to četverno svrho, skrb je članov: 1. določiti društvene prostore, v katerih se bodo shajali; 2. naročiti dnevnik in druge novine v vseh slovanskih narečjih in tudi važnejše časnike v ostalih tu govorjenih jezikih, obaviti zemljevide in slovanske slovnike; 3. uplivati po mogočesti na razvitek svojih slovanskih bratov v tej deželi. Kadar se oglasi 200 tu prebivajočih članov, to se ukrene v glavnem zboru, kakšno ime in kateri namen bode društvu. V Trstu 24. oktobra 1848. (Odbor slovanskega zbora v Trstu.)

Isti „Diavoletto“ (na 117. in 118. strani) poziva članove na sestanek 17. novembra ob 6½ zvečer, da se dogovoré o društvenem stanovanji in o drugih važnih zadevah. —

(Dalje prihodnjič.)

Zapadni in južni Slovani.

(Konec.)

Najprvo je uzrok propadanju značaj prebivališča zapadnih in južnih Slovanov. Ta prebivališča so v raznovrstnih deželah, odprta so vsem napadom in njih gore ovirajo uzajemno približevanje in združevanje Slovanov. Same gore so bile v veliki meri pogoj postanku mnogih plemen na slovanskem zemljišči. Rudne Gore so ločile lužiške Srbe od Čehov; Sudeti Čehe od Poljakov; zapadni Karpati so preprečili razširjanje poljskega in češkega plemena z jedne in slovaškega z druge strani. Šar planina je naredila mejo med srbskim in bolgarskim plemenom; Karavanke so ovirale ustvaritev kulturnega središča za Slovence Kranjskega, Štirskega in Koroškega.

Drugi uzrok propadanju zapadnih in južnih Slovanov sta bili častilakomnost in dobra organizacija njih sosedov. Prodirajoča oblast Nemcev je našla podporo v avtoritativni nemškega vladarstva, kateremu se je posrečilo združiti velik del zapadnoevropskih narodov. A slovanske države so propale po daljših ali krajših borbah, druga za drugo, od napadov drugih narodov in so bile prisiljene pridružiti se tujim političnim središčem. Poglejmo si Ogrsko. Slovani imajo tam večino prebivalstva. Plačujo davke kakor Ogri. Toda čemu se porablja ponajveč ta denar? Za snovanje mažarskih gimnazijev, vseučilišč, akademij, gledališč, za podpiranje mažarskih novín, za podkupljenje

volilcev, za ohranitev mažarskih honvedov, za grajenje mažarskih železnic. Po zakonu je Slovanom svobodno, snovati si šole, ob svojem s slovanskim učnim jezikom; a v resnici so jim Mažarji zaprli slovaške učne zavode. Na Turškem se trudijo Slovani, da hranijo Turke. V Dalmaciji ni po uradnih statičnih podatkih niti 4% italijanske narodnosti; potakem je Slovanov 96%. Navzlic

lužiški, gorenjelužiški, češki, slovaški, ruski, slovenski, srbskohrvaški in bolgarski. To književno različnost še to povečuje, da ima n. pr. srbski jezik sam tri različna pismena (cirilska, latinska in glagolska). Toda celo pri enakih pismenih so pravopisi različni; tako imajo fonetiški Srbi in etimološki Bolgarji, sestav zloženih črk Poljaki, a diakritičnih Čehi. Mi si moremo predočiti bo-

Detvan.

temu je italijanski jezik uradni jezik v Dalmaciji. V Bukovini imajo Rusi večino prebivalstva, in vendar je tam nemščina uradni jezik.

Glavni vzrok onemoglosti Slovanov biva brez dvojbe v različnosti književnega, društvenega in verskega življenja.

28 milijonov zapadnih in južnih Slovanov ima nič manj nego 10 književnih jezikov: poljski, kašubski, dolnje-

gastvo in kakovost teh literaturic! Izmed njih je najimenitnejša poljska, potem češka in srbskohrvaška; ali tudi te ne mogo tekmovati z nemško ali italijansko, celo še z mažarsko književnostjo ne. Celo novogrška in rumunska književnost moreti tekmiti z različnimi slovanskimi književnostimi. V trgovini in mednarodnem občenju čuté Slovani potrebo večjega razširjenega jezika še bolj.

Zategadelj je postal nemški jezik diplomatski in občevalni jezik zapadnih, italijanski (tudi turški in grški) pa južnih Slovanov. Tako silijo životni interesi Slovane, da se uče tuje jezike. Slovani postanejo v početku dvojezični ali

istočnem Ogrskem; pozabili so slovanski jezik in ohranili samo zedinjeno cerkev.

V društvenem oziru so prinesli Slovanom škodo stanovski razločki. Slovansko plemstvo se je odtujilo

Detvanka.

utrakvistični, s časom pa krenejo čisto na polje tujega jezika, književnosti in narodnosti. Okolo Varne je nekoliko sto tisoči Bolgarjev „Gagancev“, kateri so zabili slovanski jezik; govore turški in so samo po veri Slovani. Jednaka prikazen so nam Rusi (Orosz ember) na severo-

malone povsod narodu in prešlo k drugim narodnostim: na Češkem, Poljskem, Štorskem, Kranjskem k Nemcem; na Slovaškem, v ogrskih Rusih, na Hrvaškem k Mažarjem; v Istri, Dalmaciji, na Primorskem k Italijanom; v Bosni, na Bolgarskem, v Traciji, Macedoniji k Turkom itd.

Te izgube ne bi toliko čutili zapadni in južni Slovani, ako ne bi plemstvo zastopalo skupne ekonomske in politične moči. Na Poznanjskem je s ponemčevanjem plemstva prešel velik del zemljišča v nemške roke. Na Ogrskem služi plemstvo mažarizaciji. To društveno razločevanje in deljenje višjih stanov od nižjih je znaten vzrok onemoglosti Slovanov.

K temu še prihaja ogromna različnost Slovanov v verskem pogledu. Slovani pripadajo k osmim veroizpovedanjem: grškoistočnemu, grškokatoliškemu, rimskokatoliškemu, luterskemu, kalvinskemu, razkolnemu, nazarenškemu*), mahomedanskemu. To različnost povečuje hierarški odnošaji. Grškoistočni Srbi so podložni šestim neodvisnim hierarhom: patrijarhu carjigrajskemu (Bosna in Hercegovina), eksarhu bolgarskemu, patrijarhu karlovsckemu (Ogrsko, Hrvaško), metropolitu cetinjskemu (Črna Gora), belograjskemu (Srbi) in črnoviškemu (Dalmacija).

Tako sliko nam podaja narodni organizem zapadnih in južnih Slovanov. More li se ta kulturno v tisoče kosov razkosani organizem razvijati? Slovani so še o pravem času spoznali opasnost svoje razcepljenosti in so se jeli združevati. Ali ker so si zapadni in južni slovanski rodovi precej ravni v moči, niso si mogli nikoli osnovati

*) Med ogrskimi Srbi.

trdnega središča. Še v Avstriji se ne morejo Slovani združiti, dasi jim je tega krvavo potreba.

V književnem pogledu so se poskusili zapadni in južni Slovani večkrat združiti. Početek sta storila sveta slovanska blagovestnika Ciril in Metod s književnim in cerkvenim jezikom. Bolgarsko (staroslovensko) pleme pa je bilo preslabo, da bi moglo premagati s svojim jezikom ostale jezike, latinski, potem nemški, italijanski. Potrebo književnega jedinstva Slovanov sta pojmlila in razjasnila Hrvat Križanić in Slovak Kolár; toda oba sta obliko tega jedinstva razumela napačno. Jako pameten je bil predlog češkega učenjaka Jungmanna, kateri je namenil ruskemu jeziku ulogo diplomatskega jezika v Slovanih. V enakem zmislu se je izjavil Slovak Štúr in podobno Slovak Hattala.

V društvenem pogledu se je hrepenelo približati različne stanove, da bi se tako utrdilo vsako slovansko pleme na znotraj in zunaj.

V verskem pogledu je bila prvotno cirilskometodska cerkev uzajemna vez vseh Slovanov. Toda slovanska cerkev ni se ohranila pri zapadnih Slovanih. Čehi so poskusili za husitskega gibanja spet se vrniti v slovansko cerkev

Osredotočenje in organizacija moči so sredstva, katerih se morajo poprijeti Slovani, da obrane svoj obstoj.

Namen und schwinden der Slaven.

Von Karl Sicha, beneficiat in Eggenberg, emer. dech. und pfarrer. Laibach 1886.

(Dalje.)

C. Frankovska zveza in Slovani. Ako se ne oziramo na alemansko in saksonsko zvezo, ostane nam Tacitova Slavija in Zapadna Germanija; ako pomislimo, da so si Franki podvrgli obedve zvezi, ostanejo še samo Frizi in frankovska zveza. — Ker je zgodovina frankovske zveze po besedah nekega nemškega zgodovinarja še nejasna, poskusil jo je g. Sicha na podlagi rimskih pisateljev načrtati ter je našel naslednje:

Predniki frankovske zveze se menda nahajajo že pri Cäsarji in Tacitu, ako se i besede zgodovinarja Gregorja tourskega uvažajo, ki pravi: „To poročilo o Frankih imamo od (pri njem) omenjenih zgodovinarjev, ne da bi nam imenovala kralje. Mnogi pravijo, da so najprvo ob poremskem pobrezji bivali in so potle črez Ren šli v Toringijo.“

Kdo so bili tedaj Franki? Kde je bila frankovska zveza in kde je nastala? Kralji frankovske zveze so bili za rimske oblasti rimski vazali in so morali tedaj z Rimljani hoditi na boj, zato pa so tudi imeli dosta dobrih vojščakov in veteranov. Franki so šli pozneje črez Ren v Toringijo ter so stivali ali pa si podvrgli alemansko zvezo; bivali pa so tedaj prvlje na levem bregu Rena, in sicer ob njegovem ustji. Te nazore primerjaje z zgodovino teh krajev pri Cäsarji (de bello gallico) in Tacitovimi historijami, zdi se, da so najdeni začetki frankovske zveze.

1. Premagavši Arioviča (= Ariovista), podvrže Cäsar vsa Galijo l. 58.; pa že naslednjega leta (57.) se upro

Belgi in Armorici njegovi oblasti. Po Cäsarjevih besedah se je zvezalo trinajst belgijskih rodov, ki so imeli zvečine svoje deželne kneze, proti Rimljanom; njihova vojska je štela 283,000 mož. Remi pa se niso z drugimi buntovníki zvezali, no so celó Cäsarju izvestili: „Vsi Belgi so pod orožjem; tudi vsi tostran Rena bivajoči Germani so se zvezali z njimi; večina Belgov prihaja od (svevskih in nesvevskih) Germanov, ki so v poprejšnjih časih Galce (Kelte) stivali in se ondi naselili.“ Belgija je tedaj geografsko ime. Amoric, kterih se našteva deset debel, pripeljali so pod poveljstvom ondešnjih Venetov 220 ladij v boj. Cäsar premaga zaporedoma obedve zvezi. Pod njegovim poveljstvom so se gotovo v Galiji bojevali i ilirski Slovani, kajti bile so njemu kot prokonzulu podeljene tri pokrajine s sedmimi legijami¹⁾: Gallia transalpina, Gallia cisalpina in Illyricum. Leta 55. se Belgi znova upro zoper Rimljane pod poveljstvom eburnskega (Eburni) kneza Ambiotrixa; Treviri v Cis-Germaniji so jih podpirali, toda Cäsar je spet zmagal. Okolo l. 50. se pobuni vsa Galija proti Rimljanom pod poveljstvom Vercingetorika, kneza keltskih Avernov. 31 rodov se je bilo zvezalo, med kterimi se nahaja mnogo slovanskih imen, n. pr.: Rutheni, Branovices, Branovii, Lem-ov-ices, Turi, Morini, Boji, Ravraci, Veneti. Cäsar je bil v veliki nevarnosti, toda prihité mu črez Ren neki Zapadni Germani (nesvevski) na pomoč in on je spet zmagal. To so bile proti Cäsarju zveze v Galiji.

¹⁾ Legija je imela 20—22.000 mož.

2. Tacit pravi, da se je ona zvezna povestnica ponavljala 123 let kasneje. Za Vitellija in Vespasiana so sklenoli keltski in belgijski narodi zvezo; batavski knez Cl. Civilis jim je bil poglavar. Batavi — katere nam prvič imenuje Tacit — bivali so na otokih ob renskem ustji. Belgijska zveza je segala nekoliko čez desno pobrežje Renovo. V tej zvezi se nam imenuje samo nekatera debila. Med Batavi se imenuje: Gugerni, Nervii, Tungi, Betasii, Morsaki — katerih Tacit v svoji Germaniji ne pozna. Med Galci pa se imenuje: Menapii, Morini in Belgi in med „Germani“ slovanski: Vangioni, Triboki in Caracates (Ka-rakati, sprva Nemetes imenovani); dalje neslovanski Germani na levem bregu: Treviri in od Rimljanov na levi breg sprejeti Ubii in Tencteri; na desnem pa: Usipi, Matiacy, Chatti. Ali je imela ta zveza vsaj treh različnih narodnosti za Cl. Civila kako skupno ime ali ne?

Čudno je, da imajo vsi kralji in knezi te zveze samo latinska imena, dasi je od Cæsarjeve dobe minolo še le 100 let. Taka latinska imena so: Claudius Civilis, batavski knez; njegova netjaka Cl. Victor in Briganticus; neki knez Julianus Maximus; dalje remijski knez Julius Auspex; neki galski knez Aemilius Longinus; Civilovemu prvemu podpoveljniku, knezu lingovskemu, bilo je ime Tutor; drugi podpoveljnik pa, kot praefectus alaë Trevirorum, ki je bil kraljevskega pokolenja, zval se je Classicus; nazadnje je še omeniti Sabinus, kateremu so rekali Cæsar. Vsi ti knezi se nam imenuje na galski strani. Pa tudi Usipi, Matiacy in Chatti na desnem pobrežji so morali imeti nekega poveljnika, kakor se i med slovanskimi Vangioni, Triboki in Karakati izrecno imenuje njihov poveljnik Tutor.

Ta zveza za Cl. Civila je bila brez dvojbe nadaljevanje one belgogalske zveze za Cæsarja in prednica ali začetek frankovski zvezi, ki se je že 100 let za Civilom objavila. Cæsar, Tacit in Gregor Tourski poročajo, da so Franki prvotno tostran Rena prebivali in da tedaj ime „Frank“ ni postalo v Germaniji.

Pitanje nastaje, so li na desnem bregu živeči Menapii, Usipi in Chatti tudi pristopili k frankovski zvezi ali pa so bili ustanovniki alemanske zveze? Iz teh krajev so namreč prišli Alemeni čez Dolnji Men v Ponekarje, kajti saksonska zveza je bila v severnih krajih med Renom in Labo. Ko so Franki premagali alemansko zvezo, bili so se vsi Nemci, razven saksonske zveze, imenovali Franke; pač pa ne moremo trditi, da bi se bili Galci od teh nemških Frankov francoski naučili. Ker je bila frankovska zveza vsaj iz treh različnih narodnosti, govorila je zraven galskega še latinski jezik, kajti vsa Galija z „Galijo comato“ vred je nad 600 let živo občevala z Rimljani. Kdo in odkod so Francozi, javlja njihovo latinsko ime „Franco-Galli“. Oni so po krvi Galci, jezik pa govore polatinjen romanski. Po Aeneji Silviji pravijo Franki: „Mi smo trojanske krvi in nasledniki Rimljanov.“ Morebiti so že frankovski zvezni kralji poznali frankovski jedinstveni „penez“; od tega imena so si Franki sami naredili ime „Français“, svoji deželi pa „La France“.

Mnoga slovanska debila, ki so se v prastarih časih pečala v Armoriki z brodarstvom, drugi, ki so bili pred Ario-
vićem na gornjem Renu in v ondanji Belgiji, in oni, ki

so bili v Sekvaniji: vsi ti narodi so bili v frankovski zvezi, ostali so na Francoskem in so preminoli. Latinski in nemški jezik nimata glasov in črk za z ž, č, pač pa jih ima italijanščina in tudi francosščina ima ž. Škorenj se imenuje franceski in češki „bot“ od oboti, obūti, tedaj obūva (obuvalo).

O slavni zgodovini Markomanov in Kvadov.

Iliiri, Sarmati, Veneti, Svevi = Slavi, Markomani in Kvadi z mnogimi drugimi debili so Svevi in Tacitova Svevija = Slavia. Jasno je tedaj, da pri „markomansko-svevski zvezi“ ali markomansko-svevskem kraljestvu imamo misliti na moravskoslovansko kraljestvo. Ko je z Vanijem (Vannius) kvadska rodovina zasela prestol, imenovalo se je kraljestvo na kratko „Vanijevo kraljestvo.“ Zgodovina tega slovanskega kraljestva je poznana pod imenom Markomanov in Kvadov do Attilove dobe. Dunav je delil od rimskega cesarstva to slovansko kraljestvo, ki se je na levem njegovem bregu razprostiralo kraj Karpatov čez germanske meje v Sarmatijo in Dakijo. Ker so Zapadni Germani za Attilo vedno še bili istočno na Bokenis in Melibokus omejeni, kaže že geografná leža, da je kraljestvo Dunavskih Rugov, ki je tudi segalo v Sarmatijo in Dakijo, in se zato imenovalo dakijsko ali rugijsko, bilo slovansko, osobito staro moravskoslovansko kraljestvo. V tem kraljestvu je nastopil kraljev sin Otokar l. 473. in od njega do Svatoša I., ki je sprejel Obre, dobilo je Norikum in Panonijo nazaj, kateri deželi je bil cesar Avgustus uzal. Tujci so poznali to kraljestvo dolgo časa pod imenom „dakijsko, rugijsko, gotsko, getsko,“ dokič se ni nazadnje prikazalo po prihodu Obrov staro ime za Čehe in Moravane z mnogovrstnimi končnicami. Nato so je nekteri kmalu imenovali obrovsko kraljestvo, in nazadnje je nastalo „moravskoslovansko, velikomoravsko“ kraljestvo, ki je za Svetopolkovih sinov preminolo. Ali tudi takrat še so bila v Istočni Germaniji tri slovanska kraljestva, ktera je Ibrahim poznal. Kako in kdaj se je nemška oblast urinola v predzgodovinsko Slavijo, o tem smo že zvedeli.

Podunavski Rugi so bili sami Markomani in Kvadi. Pred pojavljenjem „Rugov“ so bili v teh krajih Bami, Markomani, Kvadi in drugi Svevi; in ko je to ime izgignolo, bili so spet tu Čehi, Moravani, Slovaki in drugi Slovani. Še kralj Ljudevit IV. (= III.) rabi ta imena alternativno za Ruge, odredivši l. 905. glede uzajemnih tržišč: „Slavi vero, qui de Rugis vel de Boemanis (Moravanov tu ne imenuje) marcandi causa venerint, ubicunque juxta ripam Danubii loca mercandi obtinuerint . . . Bavari vero vel Sclavi istius patriæ . . . si transire voluerint ad mercatum Moravorum“ (tu pa spet ne imenuje ne Bamov ne Rugov). Reginus pa pravi k l. 959.: „Legati Olga (krščene Helene), reginæ Rugorum.“ Ves svet vender vé, da je bila Olga-Helena ruska kraljica, tedaj Rugi = Rusi, Rugi = Slavi. Bavarci so bili ondaj še zvečine Slovani. Otokar je bil tedaj sin moravskoslovanskega kralja. Rugi (od Rujane), Heruli, Turcilingi, Sciri in dr. so bili v Rugiji najemniki iz Svevije od baltiškega morja; ravno tako Langobardi. Ti so služili za posadke v moravskoslovanskem kraljestvu. Po Otokarjevi smrti (494. l.) so spet zapustili te dežele in samo Langobardi, ki so bili z že-

nami in otroki tu, ostali so še več let v slovanskem kraljestvu, dokler se niso l. 527. udingjali pri grškem cesarju. Pri Otokarju moramo dva glavna momenta razločevati: 1. osvojitve Italije po (dstavljeni poslelnjega rimskega cesarja Romula Avgustula, kder je potle Odovakar kot italijanski kralj vladal v imenu grškega cesarja, kteremu je poslal rimskega cesarstva znamenja; 2. Otokar se je povrnol s svojo vojsko iz Italije, ujel je svojega mlajšega brata Horislava, ki je bil za kralja slovanskega kraljestva izvoljen, izteknol mu je oči ter je združil slovansko kraljestvo svojega očeta z italijanskim kraljestvom. Po Otokarjevem prihodu je bil tedaj Norik po revoluciji v slovanskem kraljestvu ob severnem Dunavu spet združen s slovanskim — rugijskim — kraljestvom. To Otokarjevo ravnanje ni bilo grškemu cesarju všeč, že zato ne, ker je imel sam na Balkanu dovolj Ilircev, Slovanov; zato pošlje l. 489. svoje Istočne Gote iz Panonije v Italijo,

ki si jo podvržejo, Otokarja pa zavratno umore (l. 494.) ter ustanove istočnogotsko italijansko kraljestvo. Slovansko kraljestvo prične na to zarad zavratne umoritve kralja Otokarja in zarad tolike izgube po velikanskih žrtvah maščevalni boj proti italijanskim in proti grškim deželam, in zato se zveže z ruskimi in bolgarskimi Slovani in celó z Obri. Ker je moravskoslovanski kralj — ali getski, kakor pišo grški pisatelji — Svatoš I. leta 560. Obre zarad bojne službe celó v deželo sprejel, odkazavši jim ob Tisi in v novopridobljeni Panoniji devet drug od drugega ločenih kolobarov, zato govore zgodovinarji o obrovskem kraljestvu ter mené, da so Obri pred seboj Slovane tirali, ter so še le potem Slovani prišli v Podunavje, Pomurje, Pomoravje, Polabje itd. Z Obri istodobni zgodovinarji nas vender uče, da so bili Obri najemniki slovanskega ali rugijskega kraljestva, ki je imelo svoj sedež v Makedoniji. (Konec prihodnjič.) R. A.

Sedanji odlomek v zgodovini novega Balkana.

Piše —o.—

(Dalje.)

Po tem nam je jasno, zakaj je zgodovina tako nedosledna, ker je sedaj Rusija proti Bolgarski in Bolgarska proti Rusiji, dasi jedna to hoče, kar je druga prej hotela. Kaka nedoslednost je le nasledek! Notranje stvari kneževine bolgarske se niso tako razvijale, kakor je pričakovala Rusija. Narod jej je pač bil vedno hvaležno udan, ne tako vsi njegovi veljaki, katerim je jel kmalu presedati ruski nadzor v vojski in uradu. V knezu Aleksandru pa je bilo preveč nemštva, da ne bi bil podpiral protiruskega mnenja; on se je bil tudi že dovolj pregrešil, tako da mu je bilo nujno, pritegniti k popularnemu geslu: Bolgarsko Bolgarjem! Vso oblast je konečno imela liberalna stranka; kolikor je bilo v rokah kneza in vlade, bilo je protirusko. To je znala Rusija; malovestni nje zastopniki v Bolgarjih pa so vse še bolj v črno zavili. Ni bilo mogoče, da bi tega ne znala tudi Angleška, kateri so se živo k srcu prirastle koristi kneza Battenberga od tedaj, ko je njega brat postal zet in svetovalec kraljice Viktorije. Kakor nalašč je v takih okolnostih lani po ruskoangleškem sporu sédel na stol angleške vlade lord Salisbury, dvakrat Anglež, dvakrat sovražnik Rusije. Imamo v Afganistanu emirja proti Rusiji, mislil si je, zakaj ga ne bi imeli tudi na Balkanu? Drugega ni več bilo treba, kakor kneza Aleksandra ojačiti. To se je dalo doseči, ako se knez dvigne kot organ narodne volje, ako on narod približa obečanemu idejalu, narodnemu združenju. Znalo se je tudi, da bode Rusija globoko unevoljena, ako se uprizori kaj takega, da bode nasprotovala združenju do zadnjega, tako pa zapravila udanost bolgarskega naroda, izpodkopala si tla dosedanjega svojega območja. Angleški proračun se je obnesel dobro. Počil je prevrat plovdivski, narod iz „južne in severne Bolgarske“ se je zbral okolo Battenberžana — in Rusija? V ruskih političnih krogih je bil tisti čas — racionalizem močnejši od idealizma. Združenje bolgarsko je zasnovano na povelje Angleške — tako se je dejalo —, zasnovano, ne da bi znala in želela Rusija, ne more se podpirati. Bolgarska vlada je bila za plovdivskega preobrata jedno z angleško vlado; Rusija je tedaj stopila

proti delu bolgarske vlade, ker je morala stopiti proti politiki angleške vlade. Znano je, kam so merili koraki ruske politike, ko se čisto nič ni ozirala na „fait accompli“, ko je ruski car tako trdo kazal svojo nenaklonjenost. Pokazati se je hotelo Bolgarjem, da se jim nobena želja ne izpolni brez ruske pomoči, da je čas, vrniti se v naróče osvoboditeljice, odreči poslušnost knezu in njegovi vladi. Stanje visoke politike je bilo tako, da bi Rusija utegnila formalno doseči svoj namen; formalno, pravimo, ker, četudi bi bil šel protiruski knez, ostal bi bil protiruski duh v narodu, kateri je že bil potrgal s sten sliko sedanjega ruskega carja. Ruska politika je grešila v tem načelu, da je kneza Aleksandra preveč ločila od Bolgarjev in da se je mislila delajočo za Bolgarje, ko je delala proti knezu. Strezniti Bolgarje, odmakniti jih od kneza: to se je hotelo s krvavim poslanstvom srbskega kralja! Ali pred Slivnico je doživela vsa trocarska liga svoj Damask! Tedaj šele je tudi Rusija spoznala, da se junaški knez ne dáje ločiti od bolgarskega naroda. Tudi po bolgarskih zmagah Rusija še vedno mrzí bolgarskega kneza, a razlika je sedaj ta, da z njim ne tepe naroda, da se mimo Battenberžana kot „nujnega zla“, kar je bil koj, ko se je postavil najnovejšemu gibanju na čelo — poganja za združenje bolgarskega naroda. To je vedenje, v katero so ruske državnike prisilila dejanja; vedenje, ki je prišlo zelo kasno, a menimo, da ne prekasno. Mi menimo, da bode bolgarski narod prav preimeril prejšnje ruske zmote s sedanjo rusko dobroto, po kateri šele je turškobolgarski dogovor, sam po sebi prazen in nevaren, dobil toliko vsebine, da je primerno, četudi ne popolno plačilo za žrtve Bolgarjev. Dosegla je s tem Rusija, da jej bode bolgarski narod bolj udan in da se ne bo upiral njenim koristim; da bi jej pa bil poddan in da bi njenim koristim služil, o tem je po plovdivskem prevratu lahko manj uverjena, kakor je bila poprej: Vprašanje za Carjigrad, pravo slovansko vprašanje, ne vidi se nam tako zavisno od ruskobolgarskega razmerja, kakor od mnogo važnejše evropske konstelacije.

(Konec prihodnjič.)

☞ Naše slike. ☜

Detvan in Detvanka.

Sedaj, ko je Bolgarska po brezmerih žrtvah svojih ruskih bratov osvobojena izpod turškega jarma, moremo po vsi pravici trditi, da ni širom prostorne slovanske domovine tako nesrečnega naroda, kot je narod slovaški. Položaj raje pod turškim gospostvom ni tako žalosten, kakor je žalosten položaj slovaških trpinov. Mažar in Žid sta se zjediniła, da uničita slovaški narod. Prvi, kateremu je sreča dala v roke državno oblast, upropaščuje ga duševno; drugi gmotno in fizično. Pod pretevezu domoljubja, češ da so Slovaki panslavistični rovarji, kateri snujo naklepe proti ogrski državi, zaprli so jim Mažarji vse narodne srednje šole, katere so ob svojem uzdrževali; zaplenili jim imetje „Maticе Slovenske“. Z istim izgovorom odpravljajo od leta do leta več slovaških osnovnih šol, nadomeščujoč jih s slovaškomažarskimi ali pa čisto mažarskimi. — Žid — ta pijavka na narodnem telesu slovanskem, kjerkoli se je udomačil — je pa v drugem oziru najboljši zaveznik Mažarjev. On ima nalog, pošteni, dobrosrčni, mehkočutni narod slovaški demoralizovati; gmotno upropaščevati in z žganjem telesno uničevati. To peklensko ravnanje Mažarji ne le ne zavirajo, temveč z državno oblastjo vedno in vsestranski podpirajo prav tako, kakor to delajo severoameriški beli naseljenci s prvotnim indijanskim prebivalstvom.

Z ozirom na vse to ni se tedaj čuditi, da je nastala v narodnem oziru neka grobna tišina po prelepi slovaški domovini. Inteligencija je odnarojena, prosti narod nezaveden, obupan; nedostaje mu moralne sile, da bi se krepko in neustrašeno oklenil one male, a hrabre čete pravih rodoljubov, kateri so kljubu preganjanju in zaničevanju ustrajali v boji za narodna prava in narodno prosveto.

Jedno pa je, kar nas o žalostnem pogledu na prelepo Slovačijo še tolaži; jedno, kar v nas vzbuja trdno prepričanje, da tega najhujšega trpina med Slovani čakajo še lepši, veselejši dnevi. Kljubu vsemu naporu Mažarstva ni si namreč slovaški narod dal odtujiti svojega jezika, svojih šeg in navad in svojega iz davne slovanske prošlosti podedovanega kroja. Slovak je nenavadno konservativen, in ta lastnost — dasi sicer ni priporočljiva, ker zavira zdravi napredek — je zanj o razmerah, v katerih

se nahaja, velika sreča. Vsako drugo slovansko pleme sprejema rajše šege in navade od svojih neslovanskih sosedov, vsako si rajše pači lepo svojo govorico s tujimi izrazi. Zato pa vidimo, da tudi sedanja doba posilne mažarizacije ne pušča sledov v slovaškem narodu.

Kdor je kedaj potoval po zapadnih in severozapadnih županijah Ogrske, ni se gotovo mogel načuditi prerazličnim narodnim krojem moškim in ženskim, na katerih se mu je zarad njihove priprostosti in ukusnosti gotovo z veseljem ustavljalo oko. Vsak okraj, vsaka župa, dà malone vsaka vas ima svojo posebno nošnjo. Ženska obleka je navadno lepo prepletana in prevezena s cveticami v slovanskih narodnih motivih in okrašena s širokimi trakovi. Barev Slovakinja skoro ne poznajo drugih, nego belo, modro in rdečo; še celo visoke škornje z golenicami, kateri se jim prav lepo podajejo, nose po nekaterih krajih rdeče.

Mi bodemo priobčili v teku časa razne slovaške kroje. Danes podajemo po narisu češkega umetnika Jaroslava Věšina sliki mladenča in deklice iz Detve. Detva je velik, v zvolenski stolici na vznožji visokih Tater ležeči trg z 10320 prebivalci, kateri so nenavadno krepke rasti. Zmatrajo se za telesno najlepše razvite Slovake. Njihovo ženstvo se odlikuje z neko nežno — rekel bi gosposko — lepoto. Pri možeh se nahaja posebnost, da nose svoje dolge lase spletene v štiri kite, katerih dve jim visiti ob lici, dve pa od zadaj padati na rameni. Nikjer drugje med Slovaki ni take navade uravnavanja las; nič pa tudi Detvana ne more boleti bolje, nego če ga okolnosti primorajo, da si dá odrezati kite. Zato se, dasi krepki in pogumni, jako bojé vojaškega stanu. — Moška nošnja detvanska je — kakor na podobi vidno — čisto priprosta; a vender se krepkim postavam detvanskih „šachajev“ (mladenčev), kateri si znajo prav lepo privezavati opanke, z neko gracijozno lahkoto utrjevati okolo vratu plašč, da jim o vetru plapola po hrbtu, podaje jako dobro. Ženska nošnja detvanska je pa nasprotno s prav izbranim ukusom sestavljena in mogla bi se — dasi jo izgotavljajo zvečine iz domačega blaga — imenovati prej gosposka, nego kmetiška.

— 1.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Trgovina s poslaniškimi mandati. — Dobili smo z Dunaja prezanljivo vest, da jeden slovenskih državnih poslancev, kateri se je o volitvah prav oblastno bil ob svoja rodoljubna prsa, moleduje po minister-skih pisarnah za službo — za se. Za sedaj le toliko. Prišel bode pa čas, ko bodemo o stvari jasneje in obširneje izpregovorili.

Slovenske Maticе odbor — sam svoj sodnik!
Ko je Anton Trstenjak predlagal na zadnjem občnem

zboru Maticе Slovenske dne 28. aprila 1886, naj Matica Slovenska kupi in izda svojim udom vse Stritarjeve spise, ni hotel predsednik dati predlagatelju besede, da bi utemeljil svoj predlog; in še le takrat, ko se mu je rešlo, da je to povsod običaj, ker je predlagatelj pravilno in o pravem času izročil svoj predlog odboru Maticе Slovenske, videlo se je, da ta predlog ni bil nikakor po godu slavnemu odboru, ki je Stritarjevo zadevo že sam s tem rešil, da jo je kar pokopal in zavrgel, in je zato

predsednik g. prof. Marn, da bi preprečil glasovanje so Trstenjakovem predlogu, zahteval sam v imenu dotičnega odbora, naj se občni zbor izreče, ali se strinja z odborovim sklepom ali pa ne. Z drugimi besedami, odbor Matice Slovenske je zahteval zaupnico od občnega zbora. To je brez dvojbe čisto pravilno, da se o tem ne more spodtikati nihče. Udeleženci zadnjega občnega zbora so na to glasovali, in nasledek glasovanju je bil, da je 34 udov bilo za odobrenje odborovega sklepa in 13 zoper to odobrenje. Na istem občnem zboru je bilo sicer več udov navzočih, ali dokaj se jih je odtegnilo glasovanju. Kar hočemo poudariti, je to, da to glasovanje nima nobene veljave, in sicer iz naslednjega merodavnega uzroka: **ker so glasovali sami odborniki Matice Slovenske.** To pa spet utemeljujemo s tem, da nihče ne more biti sodnik sam v svoji zadevi, torej je tudi odbor Matice Slovenske ravnal čisto nepravilno, da so si gg. odborniki dali sami zaupnico, ko je vendar le to prav, da so ti odborniki smeli zahtevati zaupnico le od občnega zbora, torej so o tej zaupnici smeli glasovati le navadni udje, ki so se udeležili občnega zbora, ne pa odborniki sami. Iz rečenega izvajamo nadaljnje nasledke, da je g. predsednik s tem priterorizoval večino glasov. Pomislimo samo to, da ima Matica Slovenska 40 odbornikov; ko bi tedaj prišli na občni zbor vsi, sklepali bi lahko, kar bi hoteli, ker se ostalih udov le malokdaj udeležuje občnih zborovanj v tolikem številu, in občni zbor je potemtakem največji nonsens ali peto kolo. Res je, da mora človek tako postopati, kakeršno ima prepričanje; in slab značaj bi bil vsakdo, kdor bi delal proti svojemu prepričanju, ali toliko pa vendar smemo pričakovati, da naj nihče ne sodi sam v svoji zadevi. Ako je Matica Slovenske odbor hotel zvedeti mnenje občnega zbora o rečeni zadevi, smel je prašati za to mnenje, ali sam je moral pri tem ostati neutralen gledalec. Zategadelj pa protestujemo javno in slovesno proti tako neparlamentarnemu postopanju in glasovanju in izjavljamo v imenu svete pravice in zakona, da glasovanje na zadnjem občnem zboru Matice Slovenske o odborovi zaupnici, ker se je vršilo čisto neparlamentarno in celo nasilno, nima nobene veljave pred nami, in mi zahtevamo od odbora Matice Slovenske, da sam sprevidi, da je ravnal krivo, kajti istino moramo vsi spoznati, sveti istini moramo se vsi klanjati, a ne le nekteri. Kakor se vidi iz vsega, ni še Stritarjeva zadeva rešena v Matici, ker je Trstenjakov predlog bil prav nasilno odstranjen. Zadeva ni še rešena, in zdanji odbor se je zdaj lahko znova poprime. Mi želimo vsi Matici Slovenski najboljšega uspeha in najkrepkejšega razvoja; iskreno želimo tudi to, naj se nasilstvo ne rabi nikjer, namesto tega imamo lepše orožje — ljubezen. Torej sursum corda!

Fran S. Vilhar, naš vrli skladatelj, čegar skladbo: Bolgarska davorija, besede A. Aškerca, prinaša v prilogi denašnja številka našega lista, preselil se je te dni v svojo novo domovino, v kršno Dalmacijo. V Spletu je namreč dobil novo službo, in mi bomo morali svojega rojaka Bog vedi kako dolgo še pogrešati v beli Ljubljani, kjer bi baš izvrstnega glasbenika najbolj potrebovala naša društva. Skladatelj se je peljal skoz Ljubljano in že biva zdaj med našimi dragimi brati v Spletu. Želimo mu torej v novi službi zdravja in zadovoljnosti, da bi še mnogo let deloval na polji naše glasbe.

S skladbo „Bolgarska davorija“ v prilogi denašnje številke upamo, da smo ustregli vsem gg. naročnikom, zlasti pa našim pevskim društvom; naj se krasna pesem in skladba razlegata po naši zemlji pa do naroda bolgarskega in naj nam utrjujeta uzajemnosti vez med južnimi Slovani. Posebno smo s prilogo lahko vsi zadovoljni, ker se je g. Rudolf Milic, v čegar tiskarni se

je tiskala, mnogo potrudil ter nam izbral lepe sekirice, dal lepo obliko, tako da je tudi zunanja stran skladbe prav lepo in ukusno izvedena.

Prihod Čehov v Ljubljano naznanja se nam za letošnje poletje. Priredil se bode poseben vlak iz Prage do Ljubljane. Zanimanje zanj je že sedaj jako živo in bode udeležba pri tem izletu s Češke na Slovensko mnogo obilnejša, nego je bila lani pri izletu iz Slovenske na Češko. Mi se prav iz srca veselimo, da bomo mogli pozdraviti svoje brate Čeha v naši prvostolnici, in prepričani smo, da bodo v to poklicani krogi storili vse, kar bi moglo napraviti daljnjim našim gostom bivanje med nami prijetno in ugodno. Pač ne bomo imeli pokazati takega splošnega napredka in takih prosvetnih pridobitev, kakor so jih mogli Čehi našim izletnikom; zato pa jih bomo srčno iskreno in s pravo bratovsko ljubeznijo sprejeli v svoji skromnosti. Jednega pa naj oni, katerim bode skrbeti za slavnostni sprejem in vso uredbo programa, ne pozabijo: pokazati dragim gostom nekatere naravne krasote naše domovine. Bleško jezero, postojinska jama in jadransko morje — kolike čarobe je v tem trojem, koliko iznenadenja bilo bi to za izletnike. — O prihodu posebnega češkega vlaka in o pripravih za sprejem gostov bomo poročali še posebe.

V Maticе Slovenske odbor so bili voljeni na zadnjem občnem zboru dne 28. aprila 1886 naslednji gospodje: Simon Gregorčič s 288, dr. Jos. Poklukar s 224, dr. Ivan Tavčar s 185, prof. Anton Raič s 182, Ivan Hribar s 179, prof. Val. Kermavner s 169, ces. sv. Iv. Murnik s 158, dr. H. Dolenc s 145, prof. Anton Kaspret s 141 in Janko Kersnik s 136 glasovi. — Razven teh gospodov so dobili gg.: Fr. Povše 129, dr. Jan. Pajek 120, J. Tomšič 119, dr. L. Požar 117, J. Flis 112, K. Klun 111, dr. J. Strbenec 103, dr. J. Tonkli 100, Anton Trstenjak 64, M. Cilenšek 15, Andrej Fekonja 14, Fr. Hauptman 14, dr. F. Kos 5, J. Celestina 4, dr. J. Vošnjak 4, V. Borštner 3, L. Pintar 3, J. Vrhovec 3 glasove. — Zarad tesnega prostora bomo podali o tem občnem zboru točno izvestje v prihodnji številki. Že danes pa protestujemo proti izjavi „Slovenca“, ki volitev odbora imenuje „zavratno“. Saj se je vendar vsak član podpisal lastnoročno na glasovnici in tedaj z odprtim vizirjem stopil pred občni zbor in stari odbor.

Matica Slovenska si je na zadnjem občnem zboru jednoglasno izvolila na predlog gospoda M. Pleteršnika prof. Vatroslava Jagića za častnega uda. Prof. Jagić pride namreč za profesorja slavistike na dunajsko vseučilišče na mesto našega rojaka prof. Fr. viteza Miklošiča. — Toda o tem več prihodnjič.

Franjo Trafenik, dekan na Štajar-skem, umrl je dne 24. aprila. Pokojnik je bil uzgleden duhovnik, vrl in požrtvovalen rodoljub ter naudušen Slovan. Lanskega leta je bil med prvimi, ki so se oglasili za potovanje v Prago in na Velegrad. Vse, kar je videl na poti od Brna do Prage, nauduševalo je častitljivega starčka tako, da so mu večkrat same radosti solze izpirale lica, in ne jedenkrat je vzdihnil: „o da bi vsaj pri nas bilo tudi toliko zavednosti!“ — Dne 26. avgusta 1885 je pisal odborniku za priredbo imenovanega potovanja med drugim to le: „20. avgusta sem odpotoval iz Prage, da sem mogel še Velegrad obiskati in v nedeljo doma biti; zato nisem mogel biti pri Vaši slovenski družbi, ko se je dala tistega dne v Pragi fotografovati. Pošiljam Vam tri goldinarje in Vas prosim, da blagovolite jedno fotografijo tudi meni poslati. Bode mi drag spomin na veselo potovanje v zlato Prago. Če imate imenik vseh potovalcev, prosim Vas, da mi tudi tega pošljete. Zares krasne dni ste nam pripravili in vsi Vam moramo hvaležni biti zato; jaz vsaj jih vse svoje življenje ne bodem pozabil.“ — — Žal, da je neizprosna smrt tako hitro pokosila to življenje: Blagemu, častitljivemu možu: večnaja pamjat!

Odbor za Jurčičev spomenik, ki si je postavil hvalevredno nalogo, da zbere spise slavnega našega pripovedovalca, odstopil je lastništvo Jurčičevih spisov „Narodni Tiskarni“ ter jej izročil ob enem tudi vseh doslej izdanih petero zvezkov v last. Upravni odbor „Narodne Tiskarne“ je takoj znižal ceno vsem doslej izdanim zvezkom na 60 krajcarjev in bode tudi naslednje zvezke izdajal po tej ceni. — S tem se je tudi manje imovitim rodoljubom podala prilika, da si oskrbe spise moža, kateri tako častno mesto zavzema v našem slovstvu in kateri je toliko storil za politično probujenje našega naroda. Prosimo torej vse zavedne narodnjake, naj blagovolijo širje občinstvo oozarjati na krasno izdajo Jurčičevih zbranih spisov. S tem bodo storili dolžnost do literature, izkazali čast Jurčičevemu spominu in izpodbudili lastnico Jurčičevih spisov, da nam kmalu poda vsa njegova leposlovna dela. Širjenje leposlovnih knjige je za nas sploh jako važno; nikdo, ki ima priliko, naj torej ne zamudi izpolnjevati te svoje dolžnosti.

Prijatelj našemu listu nam piše: „Ko sem te dni došel s kmetov v vašo belo Ljubljano in ko sem po svojih opravih hodil po mestu, zapazil sem v prodajnici narodnega trgovca razpostavljene slovenske kravate. Te kravate so jako lepo in ukusno narejene in imajo napis: „Živila Slovenija.“

Novo knjige. — Kako sem se jaz likal. Povest slovenskega trpina v poduk in zabavo. Sestavil in spisal Jakob Alešovec. V Ljubljani 1886. Založila M. Alešovec. Strani 551. 12°. Znižana cena 1 gld. le pri A. Obrezi, ključarske ulice 3. v Ljubljani. — Rečeno mično knjigo, ki jo je spisal znani humorist g. Jakob Alešovec, ima na prodaj sedaj samo g. A. Obreza. Ker je isti gospod znižal ceno knjigi, ker je papir in tisek lep, a oblika priročna, zasluži, da se na njo naročajo rojaki. Marsikaka beseda v njej ni nam sicer po gođu in marsikak izraz nam tudi ne prija, ker strogo zahtevamo, da mora pisatelj, t. j. vsak pisatelj biti v vsem svojem govoru fin in dostojen, ali moramo pomisliti na okolnosti pisateljeve, in čitatelj mu bode od srca rad odpustil vse nedostatnosti. Hvale vredni trud pisateljev in občna vrednost knjige zasluži gotovo, da podpiramo književna podjetja.

„Molitvenik“ za dečke. Zbral Franjo Marešič. Z dovoljenjem prečastitega ljubljanskega kapiteljskega vikarstva. Založil Ivan Bonač, knjigovez. Str. 222. Cena: vezan v platno stoji 30 kr.; v usnje z marmorovano obrezo 36 kr.; v usnje z zlato obrezo 55 kr.; v usnje z zlato

obrezo in pozlačen 65 kr. Papir je jako lep, a tisek velik in razločen. Molitveniku se vidi, da se je pisatelj potrudil ustreči pravilom slovenskega jezika; posebno smo mu zahvalni na tem, da ni rabil nemških besed, kakor gnada, žegnan itd., ker se sploh misli, da molitvenik ne more doseči svojega namena, ako se take spake zamenijo z lepimi slovenskimi besedami. Jezik torej teče pisatelju gladko; vendar svetujemo, naj bi se g. pisatelj izogibal nekaterim stvarim; tako n. pr. piše kerst, versta, terden, umerl, serce itd. Zapomniti si je treba, da nima slovenski jezik samo pet samoglasnikov (i, u, e, o, a), ampak šest, in ta šesti samoglasnik je r v rečenih besedah. Tako kakor g. pisatelj piše še samo „Zgodnja Danica“, katere pa v tem pogledu ne moremo posnemati; in ker je molitvenik namenjen dečkom, kateri v šolskih knjigah vidijo te besede drugače tiskane, to je treba skrbeti za to, da jih ne bodo motile v branji in premišljevanji take razlike. Nadalje ima molitvenik nekoliko stavkov, katere je bilo treba drugače zasukati; ne sme se pisati: „kaj sem storil k časti tvoji“, ampak: „kaj sem storil na čast tvojo“, nikakor tudi ni prav beseda „vikši“, ki je narejena po nemškem duhu kakor beseda starši (roditelji); beseda „načelnik“ je vendar tako lepa, da jo z mirno vestjo lahko povsod zapišemo. Ali to omenjamo samo v dobrovoljno premišljevanje; omenjene napake se ne ponavljajo često, in zategadelj ne kazé knjižice, zato le želimo, naj bi jih v prihodnje opustil pisatelj. Poleg tega priznajemo knjižici lepoto jezika in jo toplo priporočamo.

„Molitvenik“ za deklice. Zbral Franjo Marešič. Z dovoljenjem ljubljanskega kapiteljskega vikarstva. Tisek, oblika, papir in cena je ista, kakor zgoraj imenovani knjigi. Razločuje se od prve samo v tem, da deklice molijo: „vse, kar sem storila,“ a dečki: „vse, kar sem storil.“ To je svojstvo slovenskega jezika, in v tem smo na slabšem od Nemcev, ker mi potrebujemo posebne molitvenike za moške in ženske, dočim pri Nemcih oba roda lahko rabita isti molitvenik.

„Človek, v pogledu na njegovo telo in dušo, s kratkim navodom, kako si ohraniti in utrditi zdravje. Za šolo in dom. Sestavil založnik Janko Leban, učitelj v Lokvi. Ponatis iz „Učiteljskega Tovariša“ 1885/86. leta. V Ljubljani. Natisnil Jožef Rudolf Milic. 1886.“ Str. 54. Cena 45 kr., s poštnino vred 50 kr. To jako potrebno, poučno in praktično knjigo je razposlal g. pisatelj nekaterim gospodom na ogled; ker je pisana v razumljivem jeziku, naj jo širijo rojaki med narodom; kdor pa je ne mara kupiti, naj jo blagovoljno vrne pod istim zavetkom.

Ostali slovanski svet.

Kralj Milan je konečno vendar razpisal volitve za veliko narodno skupščino. Bil bi jo po zdanji ustavi moral sicer sklicati takoj potem, ko je sklenil mir; a boječ se za svojo in svojih dragih pomagačev kožo, odlašal je, dokler je mogel. Konečno se je moral vendar le udati javnemu mnenju, katero je že precej glasno klicalo po veliki skupščini. — Ni se sicer nadejati, da bi se volitve izvršile tako, da bi skupščina bila izraz pravega narodovega mišljenja; kajti volitve bode vodil zloglasni Garašanin z vsem uradnim aparatom. Toliko pa je gotovo, da bode vlada v skupščini čula marsikako grenko, katero utegnemo zvedeti tudi mi, ako je ne potlači srbska uradna dopisna in brzojavna pisarna.

Pogled na srbskohrvaško književnost. — „Tužna knjiga“. Odisaji roditeljskoga srca. Pjesme J. Sundečića i „Srce i ljubav“, pjesme Pera Jovova Sundečića. U Zagrebu. Tisak Dioničke Tiskare. 1885. Strani 295, 8°. — To krasno knjigo smo bili oglasili že lani. Pisana je v lepem in glatkem jeziku in jo zato posebe priporočamo. Po kratkem predgovoru podaje razžaloščeni oče, znani pesnik J. Sundečić, „Crte iz života mojijeh pokojnijeh sinova Velimira i Pera

(str. 3—42); potem so „Odisaji roditeljskoga srca“, pesmi J. Sundečića (str. 43—106); nadalje: „Srce i ljubav“, pesmi Pera Jovova Sundečića (str. 107—249); k temu je še „Dodatak pjesama i članaka povodom smrti Pera Jov. Sundečića napisanijeh“ (str. 251—280) in naposled še „Primjetbe“ k nekterim pesmim. Tisek in papir je jako fin. Dobiva se po vseh knjigarnah zagrebskih. Cena nam ni znana.

Na Bolgarskem se ne razvijajo stvari tako ugodno, kakor je pričakoval narod po sijajnih dokazih junaštva v bojih pri Slivnici in Pirotu. Dnevi občnega radostnega opojenja o zmagah in združenji severne in južne Bolgarske so minili in prišla je gola, suhoparna resničnost. Leta pa je za narod žalostna; tem žalostnejša zato, ker si je v svesti, da je ni zakrivil sam, temveč tujec, kateri hoče iz dežele napraviti poskus za slavohlepne, protislovanske nakane. Naj se namreč o knezu Aleksandru sodi, kakor se hoče, jedno je gotovo: da se je s sovražniki Slovanstva zvezal proti Rusiji, kateri se ima Bolgarska zahvaliti za to, da je sploh.

Pač se je našlo na severu in na jugu — v kneževini in v Rumeliji — kratkovidnežev, ki so oslepljeni z

lepimi frazami o moči, samostalnosti in prihodnji nalogi Bolgarske, začeli propovedovati Rusiji nasproti najgršo vseh človeških nekreposti — nehvaležnost —; ali narod sam, večina vsega prebivalstva, odvrta se od teh ljudi čedalje očitneje in odločneje, ker spoznaje, da v resnični nevarnosti res nima v nikogar drugega zaupati, na nikogar drugega se zanašati, nego na svojo mogočno zaščitnico, Rusijo. Celo združenje obeh dežel ne more ga zadovoljiti, kajti visi jako na tanki niti. Zato pa so notranje razmere sedaj tako obupne, kakor še nikoli. Državne blagajnice so izpražnjene. Uradnikom in častnikom se ne morejo izplačevati služnine. Za vojne rekvizicije ni se doslej povrnilo še niti turške pare in v prometu je denar tako pošel, da se kupčije sklepajo že z zamenjavanjem blaga, kakor se je to godilo v prvotni dobi človeštva.

Tu se pač narodu toži po egiptovskih loncih ruske okupacije. Tedaj je bilo v deželi vsega dosti. Rusija sama je investovala v razne stvari nad 38 milijonov frankov, darovala državi celo množico orožja ter jej brezplačno prepustila vse topništvo. V tem je videti, kje je Bolgarju iskati prave ljubezni, in zato se tudi splošno že spoznaje, kako napačno in pogubno pot je nastopil Nemeč Aleksander, princ battenberški, da je Bolgarski iskal pokroviteljstva pri sebični Angliji in nakopal s tem državi in narodu nenaklonjenost velike njegove osvoboditeljice. Upamo, da bode narodova volja v mladi državi, katere vsi pogoji za daljši obstoj so jedino le v mogočnem Slovanstvu, kmalu prevladala; upamo pa tudi, da se bode vlada njena izročila za ne dolgo knezu, kateri bode poslanstvo Bolgarske na balkanskem poluotoku tudi prav razumel.

„Tatra.“ — Lani smo naznanili, da so Slovaki sklenili ustanoviti si banko pod naslovom „Tatra“. Izrekli smo tedaj nado, da utegne ta sklep slovaških rodoljubov biti prevelikega pomena za narodni razvoj slovaških naših bratov, kateri so doslej odvisni popolnoma od mažarskega kapitala. Žal! da se ta naša nada ni izpolnila; še žalostneje pa, da po lastni krivdi Slovakov.

Naravno, da je Mažarjem banka „Tatra“ bila trn v peti in da so skušali njeno ustanovljenje z raznimi neopravičenimi in v postavah neutemeljenimi razlogi zadrževati. A pri denarnih zavodih je stvar taka, da se na posled tudi v državi take javne morale, kakor je Ogrska, ne da njihovo utemeljenje ovirati, ako se zadosti propisom trgovskega zakona gledé izkaza denarnih sredstev. To so ustanovniki banke „Tatre“ tudi storili. Izkazali so, da je na 8290 delnic uplačanih 319.288 gld. 49 kr., in banka je bila upisana v trgovski register.

Ko tedaj Mažarji — dasi so delali mnogo zaprek — niso mogli zabraniti ustanovitve banke, izumili so si drug način postopka. Najnaravnejše je namreč v razmerah, kakeršne so v „pravni“ državi Arpadovih potomcev, da se je vladajočih krogov polastilo poželenje, spraviti iz slovaških novcev ustanovljeno banko v mažarske roke. In to šanzovanje se je začelo izvajati s pomočjo županov in podžupanov kar coram publico. Vladni poverjenik, kateri bi bil v zmyslu zakona v teku tridesetih dni trdsko banke imel javno razglasiti ali pa proti njenemu protokolanju se pritožiti, ni po nalogu vlade storil niti prvega niti drugega. Začasno ravnateljstvo bankino, ne da bi se bilo proti temu samolastnemu ravnanju vladnega

poverjenika pritožilo na dotičnem mestu, začelo se je z njim pogajati ter mu je obečalo, da bode občni zbor izbral za predsednika moža, ki bode vladi po volji, in da bode banka strogo trgovski in ne „vslovanski“ — s tem imenom krščujejo Mažarji vse slovaške naprave — zavod. To je bilo voda na mlin mažarski vladi; tega doseči si je ravno želela. Videč tako bojazljivo popustljivost, zaukazala je bankobistriški sodnji, naj bankino trdsko izbrše iz trgovskega registra ter začasnemu ravnateljstvu zaukaže, da ima sklicati izreden občni zbor ter mu naročiti, naj izpremeni pravila tako, da ima bankinega predsednika in podpredsednika potrjevati vselej trgovski minister.

O ti v postavah čisto neutemeljeni, iz gole azijske samovolje izviraajoči vladni zahtevi sklepal je izredni občni zbor „Tatre“ dne 19. t. m. in — nevrjetno, a resnično! — velika večina delničarjev je ustregla vladini zahtevi, kakor tudi daljšemu njenemu nalogu, da se imata oba funkcionarja takoj izvoliti. In izbrana sta bila: za predsednika turčanski podžupan Lehoczky, za podpredsednika pa oravski podžupan Szmrecsányi, — oba najbesnejša Mažarona. S tem činom so Slovaki sami izročili svojo, z lastnimi denarji osnovano banko v roke Mažarjem. Kakor bi jim ista bila mogla v lastnih rokah biti velikega pomena in nepreračunljive koristi, tako jim bode sedaj v ogromno škodo in nesrečo. V rokah Mažarjev bode ta zavod pravi bič, kateri so si ubogi Slovaki sami sebi spletli.

Po tem sramotilnem sklepu „Tatrinih“ delničarjev, kateri so vendar inteligentnejši ljudje, pa se nikakor ne čudimo, da narodno gibanje na Slovaškem ne raste, temveč od dne do dne propada; ne čudimo se pa tudi oni zabavljivi posloveci, katero ima oholi Mažar vedno na jeziku, kedar govori o Slovaku. Kedar bodo vendar ubogi podtatranski trpini izprevideli, da pohlevnost, ponižnost in prevelika dobrosrčnost niso vselej najlepše lastnosti človeške?!

Čez 12000 novih knjig izide vsako leto v Rusiji. Iz tega se daje sklepati, kako hitro rase ruska književnost. Kar je pa pri ti ogromni množici novih knjig najznamenitejšega, je to, da to niso morebiti izdaje starih književnih del, temveč z večine samo novi, samostalni spisi. V tem se vidi tvorilna moč slovanskega duha. Žal, da so knjigotržne razmere med Rusijo in ostalim slovanskim svetom doslej še vedno tako slabo urejene, da se nam ni mogoče okoristiti z lepo in bogato rusko književnostjo tako, kakor bi bilo želeli.

Rusija kot prosvetiteljica. — Že večkrat smo imeli priliko opozoriti, kako se v daljnjih azijskih stepah začenja uspešno širiti omika pod ruskim uplivom. Dokaz temu nam je tudi nenavadno hitra rast mest v onih krajih, kamor prihaja ruska oblast. Nekatera mesta rasto prav po američanski; širi se pa v njih tudi napredek prav po američanski. O takem slučaju pripoveduje nam časnik „Kavkaz“, pišoč: Kizil Arvat, ki je še pred dvema letoma štel samo nekoliko koč poleg kolodvora, izpremenil se je v lepo mesto z mnogimi pravilno izvedenimi ulicami, bazarjem, v katerem se dobivajo na prodaj poleg najpotrebnejših stvari tudi najdragocenejši izdelki za razkoš, in električno osvetljava glavne ulice. — Električna osvetljava v Aziji! Kaj takega morejo pač le ruski „barbarji“.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu šte. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.

Tisek „Narodne Tiskarne“. — Izdajatelja in lastnika: Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar. — Urednik: Anton Trstenjak.

BOLGARSKA DAVORIJA.

PO BESEDAH **A. AŠKERCA.**

ZLOŽIL ZA MOŠKI ZBOR IN SLAVNEMU VSEUČILIŠČNEMU
PEVSKEMU DRUŠTVU

„HRVATSKA LIRA“

v

Z A G R E B U

POSVETIL

F. S. VILHAR.

Op. 213.

V LJUBLJANI.

KATISNIL JOS. RUD. MILIC.

Bolgarska davorija.

Marciale.

Hu-ra! Složil F. S. Vilhar. Op. 213.

Kaj od Bal - ka - na sem gr - mi Čez po - lje in go - rov - je? Ko

f *f*

Hu - ra! Hu - ra!

bur - ja div - je jek bu - či, U - brán ko pev zvo - nov je: Zje - di - nje - ni Bol -

Hu - ra!

ga - ri so, Ne lo - či bra - tov več ni - kdo! Zje - di - nje - ni Bol - ga - ri so, Ne

Hu - ra, hu - ra! Hu -

Hu - ra!

lo - či bra - tov več ni - kdo! Kaj od Bal - ka - na sem gr - mi Čez po - lje in go -

ra, hu - ra!

Hu-ra!

rov - je? Ko bur-ja div-je jek bu-či, U - brán ko pev zvo - nov je.

Šu-mi, šu-mi, Ma-ri-ca, Br-zo, br-zo te-ci! Rekam na-šim ca-ri-ca,

Bratom na-šim re-ci: Svo-bo-den je zdaj Bolgar, Sre-čen v domo-vi-ni, Rob ne bo-de

on nikdar, Ni nje-go-vi si-ni! Svo-bo-den je, svo-bo-den je zdaj Bol-gar!

Hu-ra!

Rob ne bo-de, rob ne bo-de on ni-kdar! Ra-duj nad na-mi se, ra-duj, Oj Balkan, o - če

Hu-ra! Hu-

sta - ri! Nad vse-mi na-mi zdaj kraljuj, Nad svo - ji - mi Bol - ga - ri! Ti

f

ra! Hu - ra!

za vse ve-ke bra - ni nas, Ko vrag na-pa-sti ka - ni nas! Ti za vse ve-ke bra-ni nas, Ko

f

Hu - ra, hu - ra! Hu-

vrag na-pa-sti ka - ni nas! Hu-ra, hu - ra, hu - ra! Hu - ra! Hu-ra! Hu - ra!

sff

ra, hu - ra!

sff

